

“Podrška izgradnji kapaciteta u upravljanju okolišem u BiH”

U organizaciji Udruženja za razvoj okolin-skog upravljanja P/GKFBiH, početkom septembra, održana je završna konferencija projekta podrške izgradnji kapaciteta u upravljanju okolišem u BiH, s namjerom da se prezentiraju rezultati postignuti tokom dvije godine trajanja projekta. Aktivnosti su predstavljene prezentacijama stručnog tima: Steve Pattle, Stuart Wright, Milada Mirković, Alen Robović i Carol Howard

Glavni cilj ovog projekta, koji je finansirao EU, bio je unapređenje sposobnosti ključnih institucija odgovornih za pitanja okolinškog upravljanja u BiH.

Ispred Komore, učesnicima se, u okviru uvodnog izlaganja, obratio predsjednik Avdo Rapa.

Sve asocijacije biznisa i industrije, pa tako i Komora, treba da prođu modernizaciju, kako bi se priključile globalnim kretanjima.

Rukovodeći se tim principima i svojom ulogom, Komora je prihvatila sve ponuđene oblike suradnje, pa tako i one na realizaciji CARDS projekta 2002.

Koji su postignuti vidovi suradnje?

Komora je:

* Pomagala u ostvarivanju kontakata sa privredom i vladinim tijelima,

* Učestvovala u organizaciji i promociji skupova i aktivnosti projekta organiziranjem sastanaka diskusionih grupa, radnih grupa i na druge načine,

* Pomagala u organizaciji skupova po ostalim pitanjima od zajedničkog interesa, a koja se odnose na realizaciju projekta.

Stručni tim projekta pružao je Federalnoj komori:

* Direktnu stručnu pomoć i obuku konsultanata,

* Pomoć pri uvođenju okolinške komponente u intenzivniji rad Komore, a time i mogućnost da se P/GKFBiH promovira i etablira kao jedan od glavnih aktera aktivnosti oko okolinškog upravljanja.

Naročita pomoć Stručnog tima CARDS projekta bila je pri formiranju Udruženja za razvoj okolinškog upravljanja i sekcija - centara pri Udruženju.

Time je postignut cilj da se okupe zainteresirana preduzeća oko ekoproblematike, kako bi se zajedničkim radom omogućilo odvijanje aktivnosti, sa nižim toškovima uz veću efikasnost.

Formirana su skupštinska tijela, odbori, sekcije ili centri, te izabrani kvalitetni kadrovi na čelne pozicije ovih tijela. Održano je nekoliko sastanaka odbora i sekcija.

Rezultati ovih aktivnosti biće mjerljiviji u kasnijem periodu, te će se uspjeti realizirati projekti za koje su zainteresirani privredni subjekti, naročito projekat Energijske efikasnosti u industriji.

Jedan od zadataka Stručnog tima bila je i pomoć da se uspostavi suradnja i kontakti sa delegacijom Evropske komisije.

Ovaj zadatak je djelimično ispoštovan, jer nijedan projekat, namijenjen privredi, koji finansira Evropska komisija, nije se realizirao preko Komore, odnosno Udruženja.

Mišljenja predstavnika Komore su da takve aktivnosti treba da idu preko Komore, odnosno Udruženja koje objedinjuje interes privrede - zainteresiranih privrednih subjekata, te da se, na ovakav način, dobija mnogo više na transparentnosti kako u realizaciji projekata tako i njihovoj krajnjoj opravdanosti.

Generalno, ocijenjeno je da ostvarena suradnja na realizaciji CARDS projekta 2002, a na relaciji Komora - Tim projekta treba biti primjer drugima u realizaciji drugih ovakvih i sličnih. Prema ocjeni aktera sastanka, tokom protekle dvije godine, korisnicima (Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Federalnom ministarstvu prostornog planiranja i okoliša i Ministarstvu prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije RS-a) je pružio pomoć, usmjerenu na tri ključne oblasti okolinškog upravljanja: institucionalnu, pravnu i razvojnu. Ocijenjeno je da projekat daje direktni doprinos skraćivanju vremenske distance, dok se na nivou BiH ne uspostavi agencija za okoliš, kao jedan od ključnih koraka na putu BiH prema EU integracionim procesima.

Državna agencija za okoliš, po formiranju, će biti u direktnoj vezi sa Evropskom agencijom za okoliš, a projekat je regulirao i prve funkcije koje će imati nova agencija na državnom nivou. Projekat je dao smjernice navedenim institucijama sistema, kako zaštita okoliša i ciljevi održivog razvoja mogu utjecati na kreiranje poslovnog ambijenta velikih privrednih subjekata, te kako integraciju okolinških pitanja pretvoriti u proces opšteg ekonomskog razvoja.

U raspravi su učestvovali predstavnici privrednih subjekata, ministarstava i drugih, koji su se kritički osvrnuli na realizaciju projekta i njegovu implementaciju.

Mr Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Odbor Grupacije javnog prijevoza putnika

Razmatrani utjecaji drastičnog porasta cijena tečnih goriva na poslovne rezultate u ovoj djelatnosti

U Sarajevu je, 07. septembra, održana sjednica Odbora Grupacije javnog prijevoza putnika, a osnovni povod je bio razmatranje mogućih mjera koje treba poduzeti u svrhu ublažavanja nepovoljnog utjecaja posljednjeg povećanja cijena naftnih derivata na poslovanje kompanija koje se bave javnim prijevozom putnika u FBiH

Ocijenjeno je da treba hitno poduzeti odgovarajuće mjere, jer sve kompanije iz ove djelatnosti, od 05. septembra, od kada je došlo do ponovnog porasta cijena naftnih derivata, posluju sa gubitkom.

Analize poslovanja su pokazale da su troškovi nabavke goriva porasli na gotovo 1/3 ukupnih troškova poslovanja (pre-

ciznije 26,8 odsto), što nije zabilježeno nikada u proteklom periodu (ranije su se troškovi kretali maksimalno od 21 do 23 odsto). Ovakvo stanje je posljedica enormnog povećanja cijena naftnih derivata koje su, u posljednjih šest mjeseci, porasle za 31,5 odsto.

Za izlazak iz ove situacije uočena su dva moguća rješenja:

1. Tražiti od Vlade FBiH da intervenira privremenim odgovarajućim smanjenjem poreza na usluge (koji iznosi 10 odsto), smanjenjem poreza na promet naftnih derivata (20 odsto) u gradskom i prigradskom prijevozu, smanjenjem akciza ili na sličan način. Ovakvo rješenje bi otklonilo potrebu nepopularnog i štetnog povećanja cijena usluga kako u prijevozu putnika tako i u prijevozu robe, što bi spriječilo lančani porast cijena ostalih proizvoda i usluga i rušenje ionako niskog standarda stanovništva. Ovakvu privremenu odluku, u trajanju do šest mjeseci, Vlada FBiH bi mogla donijeti na osnovu člana 59. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, pri čemu prihodi u budžetu ne bi bili umanjeni, jer su, po osnovu prodaje naftnih derivata, planirani sa znatno nižom osnovicom.

2. Ukoliko Vlada hitno ne reagira i ne donese privremenu odluku o smanjenju opterećenja naftnih derivata, prijevoznici ma je sugerirano da od 20. 09. 2005. godine povećaju cijene svojih usluga za 16 do 19 odsto, koliko proizlazi iz urađenih analiza.

Insistirano je i na traženju izvještaja od Ministarstva komunikacija i prometa BiH u vezi sa utroškom finansijskih sredstava koja su prijevoznici u međunarodnom saobraćaju uplatili na račun spomenutog ministarstva, u svrhu pokrivanja troškova usklađivanja redova vožnje. Pošto su ova sredstva namjenski uplaćena, grupacija smatra da treba izvršiti analizu njihovog utroška, te eventualni višak sredstava vratiti prijevoznicima.

Fabrudin ĐIKIĆ

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno
Godina VI
Broj 36
Septembar/rujan 2005.

GLASNIK uređuje
Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin Đikić,
Juso Škaljić i Meliha Velić, sekretar Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV
Kontakt osoba: Meliha Velić
Telefon: 033/267-690

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)
033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

Štampa:

Birograf, Sarajevo, Kasima efendije Dobrače 14
Za štampariju: Rizah Mustafić
Besplatan primjerak

Na osnovu Mišljenja Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje broj: UO 12-04-05-172/05, od 12. 04. 2005. godine, časopis "GLASNIK PRIVREDNE/GOSPODARSKE KOMORE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE", koji informiše o radu komore, je proizvod iz člana 13. stav 1. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda.

Grupacija proizvođača i prerađivača mesa

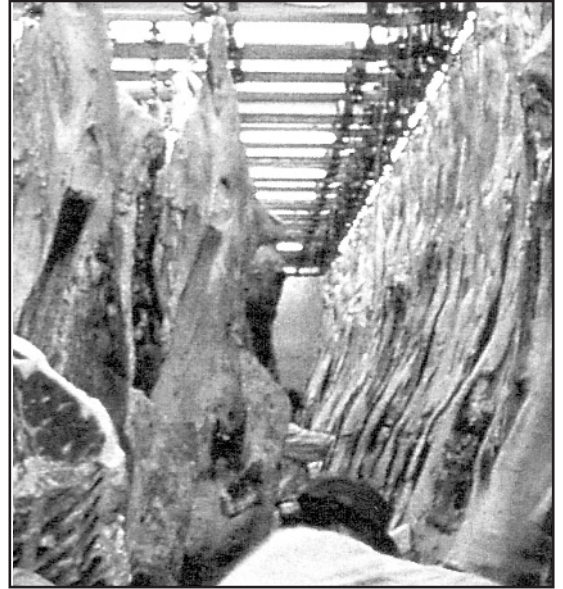
Bescarinski uvoz mesa neće ugroziti domaću proizvodnju

Grupacija proizvođača i prerađivača mesa Privredne komore FBiH je, 5. septembra, na zahtjev Vijeća ministara BiH, odnosno državnog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, raspravljala o izmjeni carinskih tarifa BiH i potrebama mesoprerađivača za uvozom onog mesa ili repromaterijala za mesnu industriju kojega u BiH uopće nema ili nema dovoljno

Ovakvi sastanci održavaju se po grupacijama pri Privrednoj komori FBiH, a rok za prijavu mesoprerađivača za bescarinski uvoz za robu koje nema u BiH ili je nema dovoljno jeste 15. septembar, kazao je predsjednik grupacije proizvođača i prerađivača mesa Čamil Mujanović. Sve zahtjeve za potrebama mesoprerađivči moraju proslijediti Vijeću ministara i oni moraju biti evidentirani po tarifnom broju.

- Zahtjevi će Vijeću ministara biti proslijedjeni preko Vanjskotrgovinske komore BiH, a Vijeće će ih onda proslijediti Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, čija će komisija odlučiti da li su te potrebe opravdane ili ne - kazao je Mujanović. Istaknuo je da to neće ugroziti domaće proizvođače, kako to smatraju uzgajivači peradi.

- Svu domaću proizvodnju ćemo otkupiti i niko od nas nije toliko neodgovoran da radi nešto na štetu domaće proizvodnje, a to ima precizirano i u zakonu. Znači, takav uvoz bez carine i prelevmana ne bi podrazumijevao neotkupljivanje domaće proizvodnje, već jednostavno omogućio mesoprerađivačima da ne posustaju u svom radu i spriječe nelegalnu trgovinu mesom - rekao je Mujanović. Oni mesoprerađivači koji ne iskažu svoje potrebe na

vrijeme, prema njegovim riječima, neće imati dodatnu šansu za bescarinski uvoz.

Grupacija proizvođača i prerađivača mesa ogradila se od zahtjeva Udruženja poljoprivrednika u BiH i smatra da treba ukloniti šatore ispred zgrade institucija BiH.

- Imamo različite stavove u nekim stvarima. Ranko Bakić se s nama nije složio da se uvoz mesa dozvoli izričito mesoprerađivačima, a nije bio saglasan ni da im se odobre kontingenti za uvoz žive stoke - svinja, bikova i teladi za tov. Smatramo da on nije na našoj strani, a i ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Dragan Doko je rekao kako želi pregovarati s predstavnicima grupacija pri komorama i na institucionalnom nivou - rekao je potpredsjednik Grupacije proizvođača i prerađivača mesa Mensur Alić. /FENA/

Carinska tarifa

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, prema zaključku Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, priprema cjelovitu izmjenu i dopunu carinske tarife. U tom smislu Ministarstvo je od Privredne/Gospodarske komore FBiH zatražilo prijedloge i sugestije za nove carinske tarife.

Prema uputama Ministarstva, u prijedlogu nove Carinske tarife BiH potrebno je zadržati postojeće carinske stope kao "polazne carinske stope" koje se primjenjuju u do sada zaključenim ugovorima o slobodnoj trgovini sa drugim zemljama, jer je to predviđeno ugovorima koji su potpisani i ratifikovani, te prema članu 17. stav 4. Zakona o carinskoj politici BiH sačinjavaju Carinsku tarifu BiH.

Postojeće carinske stope ne bi trebalo povećavati ni prema zemljama EU zbog propisa Evropske unije Council Regulation (EC).

P/GKFBiH će u prvoj polovini septembra/rujna organizovati sve aktivnosti na širim konsultacijama svojih članova preko udruženja, odbora, grupacija i sekcija na prikupljanju prijedloga i sugestija za predlaganje nove Carinske tarife BiH.

Aktivnosti Udruženja za razvoj okolinskog upravljanja

Druga sjednica Odbora

Druga redovna sjednica Odbora Udruženja za razvoj okolinskog upravljanja - UROU održana je, u julu, u Sarajevu. Predsjedavala je Fikreta Sijerčić, zamjenik predsjednika Odbora. Razmatran je prijedlog programa rada sekcija: a) Energijska efikasnost industrije, b) Implementacija sistema upravljanja EMS, c) Upravljanje otpadom i reciklaža i d) Strategija razvoja politike okolinskog upravljanja

a) Sekcija energijske efikasnosti

* Privredna/Gospodarska komora FBiH je ranije pokrenula, u ime zainteresiranih privrednih kompanija, pitanje povećanja energijske efikasnosti prerađivačke industrije FBiH, s ciljem:

- Uspostave prakse praćenja indikatora energijske efikasnosti u kompanijama;
- Podizanja nivoa znanja o postizanju energijske efikasnosti podizanjem organizacionih i tehničkih mjera;
- Uvođenja u praksu energijskog audita;
- Podsticanja firmi da identifikuju uzroke visoke energijske intenzivnosti i slično.

CARDS projekt 2002. će pomoći u izradi projektnog zadatka Energijske efikasnosti u prerađivačkoj industriji FBiH, na bazi dosadašnjih aktivnosti, u skladu sa važećom metodologijom EK.

Aktivnosti na daljnjoj realizaciji ovog projektnog zadatka treba da budu glavni zadatak ove sekcije u njenom radu.

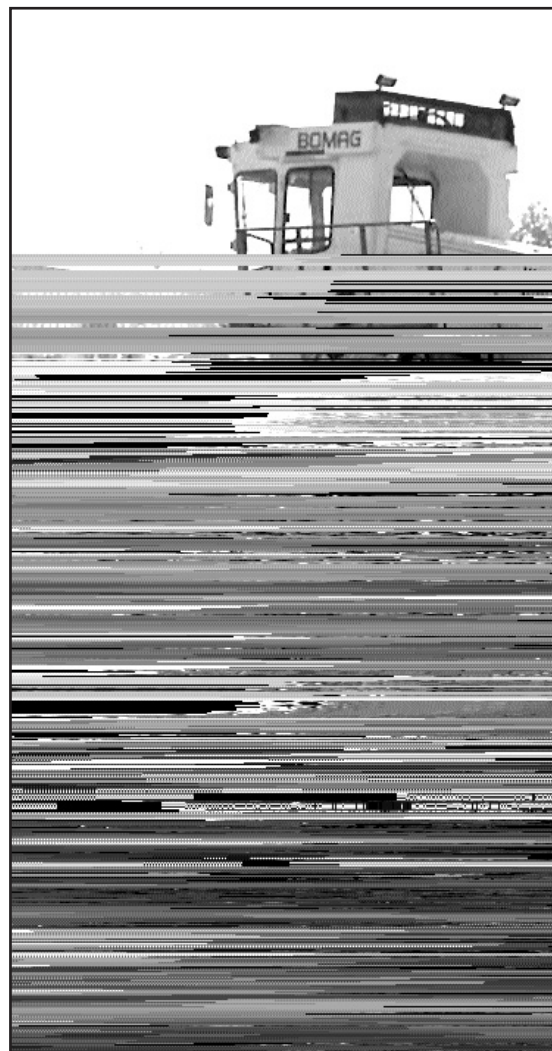
b) Sekcija - Implementacija sistema upravljanja EMS

* Amela Hrbat, predsjednica Sekcije, pojasnila je cilj rada ove sekcije: Razvoj i unapređenje okolinski svjesnog poslovanja među članovima i izvan Udruženja.

U izradi plana razvoja kompanija koje nemaju zastupljen okolinski segment u svom poslovanju, suport bi pružile iskusnije kompanije koje posjeduju certifikat. Ovo podrazumijeva:

- Edukativne aktivnosti o sistemima upravljanja,
- Edukativne aktivnosti po specifičnim zahtjevima,
- Izradu programa komunikacije unutar Udruženja i prema vani;
- Procjenu potreba za stručnom pomoći;
- Grupisanje članova Udruženja prema srodnosti problematike radi jednostavnijeg djelovanja;
- Redovnu godišnju revizija programa i statusa članica.

Naredna sjednica Odbora održaće se u Coca Coli HBCB-H d.o.o. Sarajevo, u septembru, na kojoj će uslijediti i prva konkretna aktivnost ove sekcije, prezentacijom uvođenja sistema okolinskog upravljanja i funkcioniranja u ovoj kompaniji.

Centrala za okolinska pitanja Coca Cole u Beču zainteresirana je da ponudi edukativno predavanje, te je dogovoreno da se pokuša obezbijediti njihov dolazak na narednu sjednicu.

U FBiH je certificirano desetak firmi prema ISO 14001:1996, te taj broj treba ubrzano povećati, čemu sigurno mogu doprinijeti aktivnosti ove sekcije.

Na sjednicu će biti pozvani svi članovi Udruženja, kako bi mogli iskazati direktnu zainteresiranost za ove aktivnosti.

c) Upravljanje otpadom i reciklaža

* U raspravi o aktivnostima Sekcije učestvovali su svi prisutni.

Ismail Kupusović, direktor Papir Servisa d.d. Sarajevo, predsjednik ove sekcije, prezentirao je konkretne pokazatelje vezane za sakupljanje otpadnih materijala i reciklažu, te istaknuo probleme prisutne u Kantonu i FBiH.

Adnan Čehajić, direktor Regionalne deponije US REG - DEP d.o.o. Bihać, akcentirao je, navodeći podatak da u FBiH postoji pet regionalnih deponija, nužnost njihovog uvezivanja u sistem radi lakše komunikacije i bržeg rješavanja bitnih pitanja, budući da je problematika identična.

Podloga za rad ove sekcije navedena je u Progamu rada UROU, ali se mora izvršiti dopuna u smislu uspostave i jačanja informacionog sistema za ovu oblast u FBiH, sa konkretnim prijedlozima, uključujući i zahtjeve prema institucijama sistema. Operativne mjere biće predložene do naredne Sjednice Odbora.

d) Strategija razvoja okolinske politike

* Predsjednik Sekcije Strategija razvoja okolinske politike Alen Robović prezentirao je dosadašnje aktivnosti, koje su intenzivirane nakon Skupštine UROU-a.

Održano je nekoliko sesija edukativnog karaktera s ciljem podizanja svijesti o ovoj oblasti. Grupama je prisustvovalo od 15 do 20 predstavnika kompanija, čime se, u osnovi, može biti zadovoljno, s obzirom na to da je sav rad na dobrovoljnoj osnovi.

Predsjednik Sekcije uputio je prijedlog o pokretanju inicijative prema Ministarstvu okoliša FBiH o uključivanju Udruženja u aktivnosti na pripremi i razvoju okolinskog zakonodavstva. Kroz pomenutu inicijativu Udruženje i njegovi članovi bi ponudili stručnu pomoć u pripremi i razvoju zakonskih akata, jer su aktivnosti zasnovane na principu

dobrovoljnosti i nema finansijskih sredstava za veći angažman. Predložena pomoć bi se ogledala u organizovanju diskusionih grupa na kojima bi zainteresirani članovi Udruženja bili u prilici dati komentare i savjete o razmatranim nacrtima zakonskih akata. Smatra se da u Udruženju aktivno djeluju brojni iskusni privrednici i stručnjaci čiji savjeti i komentari mogu biti od velike koristi Ministarstvu okoliša FBiH.

Zaključeno je:

- Da stručna služba Komore i predstavnik CARDS 2002 sistematiziraju podatke o članovima UROU, po sekcijama, do naredne sjednice Odbora;

- Uputit će se urgent-pismo Federalnom parlamentu za ubrzanje procedure oko usvajanja Zakona o građenju;

- Pripremit će se i uputiti inicijativa prema Federalnom ministarstvu okoliša o aktivnoj pomoći Udruženja u pripremi i razvoju okolinskih zakona.

Odbor je podržao predloženi tekst inicijative, u smislu pristupanja BiH Protokolu iz Kyota, te zadužio stručnu službu Komore da je prosljedi Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Susret gospodarstvenika iz Libije i FBiH

Biznismeni zainteresirani za ulaganja u agrar

Delegacija privatnih biznismena iz Istočne Libije susrela su se sa izvjesnim brojem gospodarstvenika iz FBiH, početkom avgusta. Zainteresirani su za agrarnu privredu i spremni su da sa svojim kapitalom učestvuju u privatizaciji naših firmi iz navedene grane i da zajednički vrše ulaganja kako ovdje tako i na prostorima Libije

U delegaciji su bili: Ibrahim Todžuri, višegodišnji ambasador Libije u BiH, biznismen; Mustafa Nobus, predsjednik kompanije Rabin General NIFG co Finished Products Import-Export iz Bengazija; Milad Alli bavi se biznisom mesa i mesnih prerađevina, dugogodišnji rukovodilac za uvoz mesa, i Abdul Naser, radi na lobiranju turizma i prehrambenih proizvoda.

Mr Zijad Bajramović, pomoćnik predsjednika P/GKFBiH, primio je biznismene iz Libije i upoznao ih sa stanjem i razvojem gospodarstva.

BiH je prije rata godišnje izvozila na tržište Libije oko 50.000 janjaca i oko 10.000 utovljene junadi. Žele da uvoze svježije juneće i janjeće meso, uz napomenu da su naše cijene za pomenutu robu visoke, ali su carine u Libiji prestale da važe 01. 08. 2005. godine. Kupili bi 50 ha zemljišta na kojem bi izgradili farmu za tov junadi za potrebe tržišta Libije. Pored poljoprivrede i

prehrambene industrije zainteresirani su i za turizam. U koordinaciji za poslove turizma mogao bi se angažirati Poslovni centar "Skenderija" Sarajevo.

Biznismene iz Libije primio je sa svojim saradnicima Ešef Čelik, direktor Poslovnog sistema UPI Sarajevo. U razgovoru su istaknuti resursi u poljoprivredi, kao i mogućnost u izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Posjetili su i farmu krava PD "Butmir" Ilidža, Stup, gdje je direktor Mirsad Memišević govorio o osnovnim parametrima o proizvodnji mlijeka. U tovilistu junadi firme "Mujanović" d.o.o. Ilijaš vlasnik Čamil Mujanović ih je upoznao sa tehnologijom tova junadi i janjaca i o mogućoj suradnji. Bili su i u mesnoj industriji "Brajlović" d.o.o. Ilidža, gdje im je vlasnik Hamid Brajlović sa svojim suradnicima prezentirao mesne prerađevine. Vjerovatno će doći do zajedničkih ulaganja u prehrambene kapacitete na prostoru Libije.

Zemljoradnička zadruga u Blažuju ima 300 ha zemljišta koje se može koristiti za poljoprivrednu proizvodnju. Direktor zadruge Nagib Hadžić sa suradnicima primio je biznismene iz Libije i ukazao na mogućnost zajedničkog ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju. U obilasku zemljišta bivšeg voćnjaka u Rakovici ukazano je i na mogućnost zajedničkog ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju.

U Živinicama ih je primio načelnik Općine Hasan Muratović sa suradnicima, gdje su obišli plantaže paradajza, paprike i krastavaca. Razgovaralo se o ulaganju u poljoprivredu i izvozu prerađevina voća i povrća u Libiju, kao i zajedničkom ulaganju u poljoprivrednu proizvodnju.

U Odžaku su razgovarali sa načelnikom općine Lukom Jurićem i njegovim suradnicima, zatim posjetili "Ratar" d.o.o. Novi Grad, i razmatrali mogućnosti suradnje u proizvodnji junećeg mesa za tržište Libije. Cijenjeni stručnjaci Sulejman Tahirović i Ivan Čačić istakli su da su u ovoj proizvodnji problemi nedostatak ulaznog materijala za tov, zatim kreditiranje i plasman utovljenih grla. To, praktično, znači da firma mora imati sigurnog kupca po završetku turnusa utovljene junadi.

U "Pharmamedu" Dolac - Travnik direktor firme Senad Medanhodžić kazao je da želi suradnju u plasmanu proizvoda na tržište Libije i susjednih zemalja, kao i nabavku nedostajućih čajeva za potrebe tržišta BiH. Razmatrana je mogućnost zajedničkog ulaganja u proizvodnju čajeva u Libiji na prostoru Zelene Gore.

Vahid Skrobo, vlasnik firme "Poljorad" Travnik - Turbe, istakao je da su izvozno orijentirani, a za njihove janjce i ovce su zainteresirani stručnjaci iz Libije, kao i za kupovinu travničkog sira, punjenih paprika sa sirom i za pčelinji med. Biznismeni su se ugodno osjećali na obroncima planine "Vlašić" i bili zadivljeni stadima ovaca i bogatstvom travne tratine i ljepotom "Plave vode" u Travniku.

Predstavnici svih firmi koje su biznismeni iz Libije posjetili dali su cjenovnik robe za koju su bili zainteresirani i ostaje im da dogovore proizvodne aktivnosti.

Vlasnik "Trgoproizvoda" Sarajevo Kemal Saračević dostavio im je izvod iz programa izgradnje tovljišta junadi i klaonice u Prači.

Iskazano je i interesovanje za rezanu građu od mekog drveta i kvalitetnu građevinsku stolariju. Isto tako, žele i da angažiraju u Libiji naše diplomirane inženjere voćarskog smjera i tehnologe prehrambene struke, zatim kuhare i konobare.

Bilo bi korisno da se uspostavi avionski saobraćaj između ove dvije zemlje i da avio-kompanije FBiH "Bosnia Airlines" i Libije zajednički financiraju nabavku aviona.

U razgovoru sa biznismenima i predstavnicima nadležnih institucija istaknuta je potreba za zajedničkom komorom kako bi se ubrzalo poslovno povezivanje gospodarstvenika i drugih subjekata. U Spoljnotrgovinskoj komori BiH u razgovorima su učestvovali i predstavnici SERDA-e (Sarajevska regionalna razvojna agencija) Sarajevo, "Teloptica" Sarajevo, Poslovnog centra "Skenderija" Sarajevo, Hotela "Terme" Ilidža, "Bosnia Airlinesa" Sarajevo i Federalne agencije za privatizaciju Sarajevo.

Ocijenjeno je da bi bilo korisno da se u Libiji polovinom jedanaestog mjeseca organizira sajam na kojem bi svoje proizvode prezentirali proizvođači iz BiH brojnim biznismenima iz Libije. Tom prilikom bi se dogovorili o učešću firmi iz BiH u zajedničkoj izgradnji nekih prehrambenih kapaciteta u Libiji. Ovu prezentaciju bi trebalo obogatiti i sa zabavnim sadržajima. "Rabin" iz Libije bi pomogao u tome i susretu sa biznismenima iz dviju zemalja. Incijator za dolazak biznismena iz Libije i posjetu pojedinim firmama bio je Husein Ahmović.

B. SUČIĆ

Krajem prošle godine osnovano je “Udruženje rudnika uglja Federacije Bosne i Hercegovine”. Upravni odbor je dao saglasnost na usvojena Pravila o organizovanju i radu Udruženja, koja donosimo u cijelosti.

PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
UDRUŽENJE RUDNIKA UGLJA FBiH

Na osnovu člana 13. Zakona o privrednim/gospodarskim komorama u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 35/98, 34/03), i člana 39. Statuta Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH, na sastanku Udruženja rudnika uglja, održanom 16. 12. 2004. godine, donose se:

P R A V I L A
o organizovanju i radu Udruženja rudnika uglja
Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH

I - OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Udruženje rudnika uglja (u daljem tekstu: Udruženje) je oblik organizovanja u Privrednoj/Gospodarskoj komori FBiH (u daljem tekstu: Komora) osnovano Odlukom o osnivanju od 754-1/04, od 16. 12. 2004. godine.

Član 2.

Članovi Udruženja su privredni subjekti, članovi komore FBiH, čija je osnovna djelatnost **eksploatacija uglja i upravljanje rudnicima uglja, izrada i revizija tehničke dokumentacije (izvještaji, studije elaborati, planovi, projekti) za potrebe rudnika uglja**, bez obzira na oblik vlasništva. Punopravno članstvo stiče se pismenom izjavom o prihvatanju članstva i prihvatanjem normativnih akata Udruženja.

Pristupanje Udruženju je dobrovoljno.

Član 3.

Naziv Udruženja je: **“Udruženje rudnika uglja Federacije Bosne i Hercegovine”**.

Skraćeni naziv Udruženja je: **URU FBiH**.

Sjedište Udruženja je u Sarajevu, ulica Branislava Đurđeva broj 10, a područje njegovog djelovanja je Federacija BiH.

Član 4.

Udruženje može pokretati inicijative i predlagati mjere ekonomske politike koje se odnose na djelatnost eksploatacije uglja i upravljanja rudnicima uglja, izradu i reviziju studija, elaborate, regulativna akta, tehničku dokumentacije za potrebe rudnika uglja, kao i na druge djelatnosti cjelokupne privrede.

Privredni subjekti iz člana 2., udruženi u Komoru, organizuju se u Udruženje da bi preko svojih organizacionih oblika uspješno djelovali na unapređivanju svoga rada i poslovanja, na usklađivanju svojih posebnih interesa sa zajedničkim interesima svih subjekata u Udruženju i sa opštim interesima privrede na jedinstvenom tržištu i privrednom prostoru.

Član 5.

Prava, obaveze i odgovornosti Udruženja utvrđeni su Zakonom, Statutom Komore i ovim pravilima.

U svom radu Udruženje se služi pečatom Komore.

Član 6.

Rad Udruženja je javan.

Izuzetno, javnost se može isključiti ili ograničiti kada se razmatraju dokumenta i podaci povjerljive prirode, odnosno kada to nalažu opšti interesi.

Predsjednik i stručno lice zaduženo za rad Udruženja mogu davati podatke i informacije o radu Udruženja i odgovorni su za njihovu istinitost.

Član 7.

Udruženje je dužno voditi računa da svojim aktivnostima ne nanosi štetu ili ne stvara neravnopravne odnose sa drugim djelatnostima, odnosno granama privrede.

Udruženje ne može samostalno odlučivati o onim pitanjima koja su od opšteg značaja za cijelu privredu ili u svom radu dovoditi u neravnopravan položaj druge dijelove privrede ili njihova udruženja.

Član 8.

O svim poslovima i pitanjima iz svog djelokruga rada Udruženje samostalno donosi stavove i zaključke pridržavajući se smjernica i stavova tijela i organa Komore.

Član 9.

Udruženje će upućivati prijedloge nadležnim organima Federacije BiH, privrednim komorama i drugim institucijama radi rješavanja određenih pitanja i preduzimanja odgovarajućih mjera od interesa za grupaciju ili pojedine članove, organizovane u Udruženju, kada nisu u suprotnosti sa interesima članova drugih grana i grupacija.

Član 10.

Pitanja, problemi i zadaci iz djelokruga rada Udruženja, zavisno od njihove prirode, razmatraju se i rješavaju u okviru Udruženja, njegovih radnih tijela i drugih oblika organizovanja.

II - FINANSIRANJE

Član 11.

Finansijska sredstva potrebna za rad Udruženja i njegovih organa, ili za redovne aktivnosti od interesa za članove Udruženja, obezbjeđivaće članovi redovnim doprinosima Komori.

Za potrebe koje prevazilaze redovne aktivnosti Udruženja i predstavljaju posebne programe i projekte, sredstva će obezbjeđivati predstavnici Udruženja samostalno ili u saradnji sa Komorom FBiH, neovisno o redovnom doprinosu Komori FBiH.

Način prikupljanja sredstava za ove namjene, njihovo deponovanje i raspodjela regulisaće se posebnim odlukama Udruženja, ugovorom između Komore i Udruženja, o čemu se posebno utvrđuje način finansiranja, za svaki konkretan slučaj.

Prijedlog odluke daće Odbor Udruženja.

Udruženje ne može, bez pismene saglasnosti Komore, stvarati materijalne obaveze za Komoru.

III - ZADACI UDRUŽENJA

Član 12.

Zadaci Komore, utvrđeni Zakonom i Statutom Komore, istovremeno su i zadaci Udruženja.

Udruženje svoje aktivnosti vodi na području Federacije BiH i usmjerava ih naročito na:

* ostvarivanje saradnje sa članovima na prikupljanju informacija vezanih za problematiku poslovanja, u cilju stvaranja boljih ambijentalnih uslova privređivanja;

* predlaganje mjera za olakšice u poslovanju članova Udruženja;

* usklađivanje međusobnih interesa članova i definiranje zajedničkih interesa i stavova prema državnim i federalnim organima, institucijama i drugim partnerima;

* suradnju sa nadležnim državnim i federalnim organima na pripremi i donošenju zakona i drugih propisa i mjera ekonomske politike koji se tiču poslovanja članova Udruženja;

* pripremanje i plasiranje poslovnih informacija članovima Udruženja;

* pružanje usluga u posebnim uslovima, priprema, koordiniranje i realizacija programa razvoja;

* pružanje poslovnih i drugih informacija u pripremi investicionih programa i planova;

* ocjenu i opravdanost proširivanja postojećih ili uvođenja novih proizvodnih kapaciteta i usluga;

* suradnju i pružanje stručne pomoći u pripremi sanacionih programa, finansijske i tehnološke konsolidacije i sl;

* suradnju sa odgovarajućim službama i stručnjacima u Komori u proučavanju mehanizma privrednog sistema, mjera ekonomske i porezne politike, predlaganje ili učestvovanje u formiranju prijedloga mjera podsticanja efikasnijeg privređivanja i otklanjanja ekonomskih ograničenja za oblast ili granu privrede za koju su obrazovani, u pripremi projekata razvoja i proizvodnje, restrukturiranje kapaciteta i kapitala, promociji programa i sl;

* praćenje, podsticanje i poboljšanje uslova rada i promocija poslovnih rezultata članova;

* insistiranju na primjeni kodeksa poslovnog tržišnog ponašanja i morala primjernog tržišnom gospodarstvu;

* ostvarivanje zadataka Komore u okviru javnih ovlasti Komore od interesa za Udruženje;

* obavljanje i drugih poslova koji su u njihovoj nadležnosti na temelju ovih pravila, Statuta Komore i Zakona ili poslova koji im povjere organi Komore;

* uz suradnju sa nadležnim državnim i federalnim organima i organizacijama može pokretati inicijative i predlagati mjere ekonomske politike.

Član 13.

Udruženje ostvaruje svoje zadatke saradnjom sa svim organima i organizacijama koje djeluju u Komori i sa drugim srodnim organima i organizacijama u FBiH.

IV - PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI ČLANOVA

Član 14.

Članovi Udruženja su ravnopravni u pravima, obavezama i odgovornostima u Udruženju. Prava, obaveze i odgovornosti članova Udruženja su naročito da:

* upravljaju poslovima i unapređuju rad Udruženja;

* pokreću inicijative, razmjenjuju mišljenja, informacije i iskustva, te utvrđuju prijedloge za rješavanje tekućih problema u djelatnosti;

* koriste stručnu pomoć i druge usluge stručnih službi Komore;

* preko Udruženja i samostalno ostvaruju saradnju sa državnim i drugim organima i organizacijama radi ostvarivanja svojih interesa i potreba;

* pridržavaju se normi poslovnog morala utvrđenih, između ostalog, aktima Udruženja i Komore;

* izvršavaju odluke i zaključke organa i tijela Komore i Udruženja saglasno Statutu Komore i ovim Pravilima;

* suzdržavaju se od postupaka i ponašanja koja predstavljaju neoljalnu konkurenciju;

* redovno uplaćuju doprinose Komori koji, pored ostalog, služe i za finansiranje rada Udruženja.

Članovi su, za svoj rad, odgovorni organima Udruženja u skladu sa zakonskim propisima, Statutom komore i Pravilima o organizovanju Udruženja.

V - UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA UDRUŽENJA

Član 15.

Članovi Udruženja upravljaju radom Udruženja preko svojih predstavnika, odnosno zamjenika predstavnika Udruženja. Udruženje čine predstavnici zainteresovanih subjekata iz člana 2. ovih Pravila. Za predstavnike se preferira kriterij stručnosti, regionalne i nacionalne zastupljenosti. Sastanak Udruženja se smatra legitimnim ako mu pristupi najmanje natpolovična većina predstavnika članova Udruženja.

Član 16.

Udruženje:

* Bira predsjednika i zamjenika predsjednika Udruženja,

* Donosi Pravila o organizovanju Udruženja i izmjene ovih pravila,

* Razmatra i usvaja Program rada Udruženja,

* Raspravlja o temama koje su od interesa za sve članove Udruženja i zauzima stavove,

* Radi na organizovanju dopunskog obrazovanja poslovnih i drugih struktura,

* Imenuje i razrješava članove komisija, ekspertnih grupa i sl.,

* Priprema prijedloge prema organima Komore iz svog djelokruga rada,

* Donosi uzanse i kodekse ponašanja,

* Donosi odluke o obrazovanju stalnih i povremenih tijela.

Član 17.

Izbor predsjednika i zamjenika predsjednika Udruženja vrši se javnim glasanjem, ukoliko Udruženje ne odluči da bude tajno. Za predsjednika i zamjenika predsjednika Odbora izabran je kandidat koji je dobio većinu glasova prisutnih članova Udruženja.

Ako predloženi kandidat ne dobije potrebnu većinu glasova, podnosi se novi prijedlog.

Član 18.

Udruženje može punovažno raditi i donositi odluke, zaključke i dr. većinom glasova prisutnih predstavnika. Udruženjem predsjedava i rukovodi predsjednik Udruženja. Predsjednik se imenuje iz reda istaknutih privrednika i stručnjaka predstavnika članova Udruženja. Pri izboru predsjednika i zamjenika predsjednika Udruženja treba nastojati, koliko je to moguće, ispoštovati nacionalnu i teritorijalnu zastupljenost, kriterij stručnosti, te druge važne kriterije.

Član 19.

Mandat predstavnika Udruženja traje četiri godine, a reizbor se vrši kao i kod ostalih organa Komore.

Mandat predstavnika Udruženja prestaje prije isteka vremena na koje je izabran:

- * opozivom;
- * prestankom rada u članu Udruženja;
- * podnošenjem ostavke.

Član 20.

U slučaju prestanka mandata na način utvrđen u članu 19. stav 2., Udruženje može kooptirati nove predstavnike Udruženja.

Član 21.

Na sjednice Udruženja, u pravilu, se pozivaju predstavnici Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije i Elektroprivrede BiH, koji mogu davati određena pojašnjenja, obrazloženja, prijedloge, primjedbe i sugestije po određenim pitanjima, ali nemaju pravo odlučivati.

Član 22.

Sjednice Udruženja se sazivaju na osnovu zaključka Udruženja, na zahtjev predsjednika Udruženja ili jedne trećine članova Udruženja.

Poziv za sjednicu Udruženja, sa prijedlogom dnevnog reda, dostavlja se članovima Udruženja, po pravilu, najkasnije tri dana prije dana određenog za održavanje sjednice.

Dnevni red sjednice Udruženja utvrđuje predsjednik, odnosno zamjenik predsjednika Udruženja.

Član 23.

Predstavnici Udruženja imaju pravo i dužnost da prisustvuju sjednicama Udruženja i da učestvuju u njegovom radu i odlučivanju.

Predstavnik Udruženja koji je spriječen da prisustvuje sjednici dužan je da o tome pravovremeno obavijesti stručnog radnika Komore zaduženog za vođenje stručno-administrativnih poslova Udruženja.

Predstavnik Udruženja može odrediti osobu koja će ga u odsustvu punopravno zamjenjivati na sjednici Udruženja. O imenu osobe koja ga mijenja na sjednici, pismeno obavještava stručnog-odgovornog radnika Udruženja/Komore.

Član 24.

Prije početka rada Udruženja predsjedavajući utvrđuje da li sjednici prisustvuje dovoljan broj članova da bi Udruženje moglo punovažno odlučivati.

Član 25.

Kad predsjedavajući utvrdi da sjednici prisustvuje dovoljan broj članova pristupa se usvajanju zapisnika sa prethodne sjednice.

O primjedbama na Zapisnik članovi se izjašnjavaju glasanjem.

Član 26.

Nakon usvajanja zapisnika sa prethodne sjednice utvrđuje se dnevni red na osnovu prijedloga dnevnog reda u pozivu za sjednicu.

Svaki član ima pravo da predloži izmjene i dopune dnevnog reda s tim što je dužan da svoj prijedlog obrazloži.

U toku sjednice Udruženje može pojedina pitanja skinuti sa dnevnog reda.

Član 27.

Glasanje na sjednicama Udruženja je javno, ako Udruženje drukčije ne odluči. Glasanje se vrši dizanjem ruke ili poimeničnom prozivkom.

Član 28.

Članovi Udruženja imaju pravo da pokreću inicijativu za razmatranje pojedinih pitanja na sjednicama Udruženja i da predlažu unosenje pojedinih pitanja u dnevni red.

Član 29.

Udruženje obrazuje, po potrebi, komisije, ekspertne grupe i druge organizacione oblike.

Odlukom o obrazovanju tijela iz stava 1. ovog člana, Udruženje određuje djelokrug poslova i ovlaštenja.

Stručno-administrativni poslovi

Član 30.

Stručne, administrativno-tehničke i druge poslove za Udruženje, organe i tijela Udruženja, obavlja stručna služba Komore.

Član 31.

Udruženje ima stručnog radnika, kojeg na prijedlog Udruženja određuje predsjednik Komore u koordinaciji sa potpredsjednikom, a u skladu sa sistematizacijom Komore.

Član 32.

Stručni radnik sa predsjednikom Udruženja odgovoran je za funkcionisanje i rad Udruženja. Za potrebe Udruženja stručni radnik obavlja sve administrativno-tehničke poslove.

Za svoj rad odgovoran je Udruženju i predsjedniku Komore. Izvršne akte Udruženja potpisuje predsjednik Udruženja.

Komisije

Član 33.

Za obavljanje određenih poslova stalnog ili povremenog karaktera iz djelokruga rada Udruženja mogu se formirati Komisije. Odlukom o formiranju Komisija određuje se njihov zadatak, režim rada, rokovi i drugi uslovi od značaja za njihov rad, kao i sastav i predsjednik Komisije.

Ekspertne grupe

Član 34.

Za obavljanje visokostručnih poslova, Udruženje formira ekspertne grupe.

Ekspertne grupe sačinjavaju eksperti iz pojedinih oblasti struke i nauke, radnici, predstavnici u Udruženju, znanstvenih institucija ili sa liste eksperata Komore.

Odlukom o formiranju ekspertne grupe precizino se određuje zadatak i rok za obavljanje tog zadatka.

Članovima ekspertnih grupa pripada naknada troškova i nagrada prema odgovarajućoj odluci Udruženja.

Naknada se isplaćuje na teret sredstava prikupljenih za konkretan projekat, što se reguliše odlukom.

VI - AKTI UDRUŽENJA

Član 35.

U vršenju poslova iz svog djelokruga Udruženje donosi pravila, rješenja, odluke, zaključke, zauzima stavove, predlaže mjere i utvrđuje prijedloge akata iz svoje nadležnosti.

VII - ZAVRŠNE I PRIJELAZNE ODREDBE

Član 36.

Izmjene i dopune ovih Pravila se vrše na način i po postupku predviđenom za njihovo donošenje.

Član 37.

Ova Pravila stupaju na snagu danom donošenja, a primjenjuju se danom objavljivanja u Glasniku Privredne/Gospodarske komore FBiH.

Broj: PKF-754-2/2004

Organizacioni odbor

Sarajevo, 16. 12. 2004. godine

Dr. Ahmet Bašić

Komentar

Jesu li trgovačke knjige same sebi svrha?

Piše: *Augustin MIŠIĆ, dipl. oec.*

“Novčanom kaznom u iznosu od 2.000,00 KM do 20.000,00 KM kaznit će se za prekršaj trgovac ako: - ne drži i ne vodi ažurno trgovačku knjigu i druge evidencije (čl. 21. st. 1., 2., 3., i 4.)

Za nepoštivanje navedenih odredaba Zakona:

“kaznit će se za prekršaj i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 200,00KM do 2.000,00 KM”.

Uz novčanu kaznu za učinjeni prekršaj:

“može se izreći zaštitna mjera oduzimanja predmeta-robe koja se nalazi u prodaji, a nije evidentirana u trgovačkoj knjizi”.

Citiranjem kaznenih odredaba, propisanih **Zakonom o trgovini** (“Sl. novine FBiH”, br. 64/04 i 12/05), na samom početku, ističemo značaj, koji je zakonodavac dao evidencijama koje su obvezni voditi trgovci.

Ako su kazne za neažurnu i trgovačku knjigu maksimalne, u odnosu na nepoštivanje neke druge zakonske odredbe, onda je za pretpostaviti da se trgovačkim knjigama i evidencijama mora posvetiti pozornost kako zakonodavca tako i onih na koje se zakoni odnose.

Zakonodavac je trgovačkim knjigama dao značaj objavljivanjem **Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja trgovačke knjige** (“Sl. novine FBiH”, broj 26/05), gdje je propisan oblik, sadržaj i način vođenja trgovačke knjige za svaki od vidova trgovine posebno.

Znači, zakonodavac je stvorio zakonske pretpostavke, što i jeste njegova zadaća.

Što je obveza trgovaca? - Odgovor je jednostavan: **poštivati Zakon!**

Poštivanje zakona u praksi često nailazi na različite “poteškoće” koje su, uglavnom, rezultat težnje onih na koje se odnose zakoni, da se propisi prilagode vlastitim interesu.

U vječnom nadmetanju države i podanika “pobjednik” je, u pravilu, država, zato što ona određuje pravila i presuđuje u slučaju spora i zato što se uvijek nađu oni nedisciplinirani ili “zaboravni” koji ne poštuju propise.

Što se događa ako je zakonodavac bio “nediscipliniran”, odnosno ako je donio propis koji je neprovodiv?

Odgovor ćemo pokušati dati kroz osvrt na Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja trgovačke knjige (u daljnjem tekstu: Pravilnik).

Što donosi Pravilnik?

Navedenim Pravilnikom reguliran je oblik, sadržaj i način vođenja trgovačke knjige, koje su pravne i fizičke osobe registrirane za obavljanje trgovinske djelatnosti dužne voditi, sukladno obliku trgovačke djelatnosti koju obavljaju.

U odnosu na dosadašnji Pravilnik, koji se primjenjivao od 17. prosinca 1995. godine, i na koji su se koliko-toliko prilagodili trgovci, novi Pravilnik donosi nekoliko novina, koje su dodatno usijale ionako vruće ljetne dane za računovođe.

Predmet našeg osvrta bit će tri ključna pitanja koja je donio novi Pravilnik:

I - Mogu li se trgovačke knjige voditi na računalu?

II - Za čije potrebe su kreirani obrasci trgovačkih knjiga?

III - Temeljem čega je određeno razdoblje usklađivanja i potpune primjene?

I - Trgovačke knjige se ne mogu voditi na računalu?

Navedena konstatacija je ujedno i odgovor, a njezinu potvrdu možemo naći u odredbama članka 4. stavak 2. Pravilnika gdje je navedeno:

“Trgovačka knjiga je uvezena jemstvenikom, prošivena i zapečaćena pečatnim voskom” i mora biti ovjerena od općinskog organa prije unosa podataka.

Navedene odredbe Pravilnika su nedvojbene i izričite kada je riječ o vođenju trgovačke knjige - ona treba biti u formi knjige koju je jedino moguće ručno voditi.

Možda se, pri donošenju ovakve odluke, rukovodilo nostalgijom za “prosperitetnim” 80-im godinama. Tko zna!

Zakonodavac je, ipak, bio “velikodušan”, pa je u čl. 5. Pravilnika ostavio mogućnost vođenja trgovačke knjige i **elektronski**, ali je naglasio da je to za **interne potrebe**.

Što je razlog da se trgovačke knjige na računalu mogu voditi za interne potrebe, a ne mogu za potrebe države nije obrazloženo. Za pretpostaviti je da se zakonodavac rukovodio čuvenom uzrečicom: **“daj ti meni crno na bijelom”**.

Ako se ovome doda činjenica da smo (vjerojatno) jedina zemlja u Europi koja ne vjeruje računalu, daljnji komentar je nepotreban.

II - Trgovačke knjige na propisanim obrascima je nemoguće voditi

Novost u Pravilniku je da su, pored trgovaca na malo, veletrgovci, komisione prodavaonice, osobe koje pružaju trgovačke usluge i stovarišta dužna voditi trgovačke knjige. Kako se u Pravilniku na općenit način regulira obveza vođenja trgovačke knjige ručno i njene ovjere kod općinskog organa, to znači da se ova obveza odnosi na sve knjige propisane Pravilnikom.

Slijedi osvrt na propisane obrasce:

1. Trgovačka knjiga na veliko - obrazac TKV

U obrazloženju načina popunjavanja kolone 4. je navedeno da se u nju:

“unosí vrijednost nabavljene robe koja se uzima iz veleprodajne kalkulacije, kao i podaci o promjeni cijena robe uslijed nivelacije”.

Pitanje: **Iz koje “veleprodajne” kalkulacije?**

Kreatori napatka i obrasca su previdjeli činjenicu da se zalihe mogu voditi (uglavnom se i vode) po nabavnim cijenama, pa u takvoj situaciji nema nivelacije cijena. Kako od 1. siječnja novi (državni) zakon o porezu na promet proizvoda i usluga ne obvezuje zaduženje skladišta ili stovarišta po prodajnoj cijeni, kako je to ranijim poreznim zakonom bilo regulirano, onda više nema puno razloga za vođenja zaliha po prodajnim cijenama.

Jedino ako ovim Pravilnikom to nije naloženo?

2. Trgovačka knjiga za trgovinu na malo - obrazac TKM

Obrazac koji je, u odnosu na raniji, obogaćen sa dvije nove kolone i upravo one predstavljaju "problem", odnosno zahtijevaju dodatna obrazloženja.

Naime, kolone 8. i 9. se odnose na podatke o uplatama na žiro-račun i to **kolona 8.** odnosi se na uplate za promet proizvoda iz maloprodaje besporezno, odnosno sukladno čl. 5. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, dok se **kolona 9.** odnosi na uplatu gotovine na žiro-račun ili polog utrška.

Ako se uzme u obzir činjenica da se negotovinsko plaćanje odnosi na promet koji ne služi krajnjoj potrošnji i da se ta stavka stornira u trgovačkoj knjizi na malo (ne ulazi u ukupnu realizaciju maloprodaje), šta je sa evidentiranjem naplata preko žiro-računa, s obzirom na to da se one evidentiraju na izvatku banke.

Kako nema obveze pologa utrška: Koja je svrha kolona 8. i 9. u obrascu TKM?

Možda bi praktičnije i korisnije bilo da je umjesto nepotrebnih kolona 8. i 9. stavljena samo kolona 8. gdje bi se evidentiralo stanje ili zalihe.

Očito da zakonodavac nije pratio izmjene ostalih propisa.

3. Obračunski list poreza na promet - obrazac OLPP

Pravi komentar navedenog obrasca jeste da se radi o **potpuno nepotrebnoj evidenciji.**

Ranijim Pravilnikom bilo je regulirano da:

"Trgovac koji u dokumentaciji o nabavci robe **osigurava** potrebne podatke potrebne za unošenje u trgovačku knjigu **ne treba popunjavati obračunski list**".

Znači, da se obveza vođenja obračunskog lista poreza na promet odnosila samo na fizičke osobe koje nisu imale osigurane podatke za trgovačku knjigu, dok svi oni koji su mogli osigurati te podatke nisu imali obvezu vođenja OLPP.

Sada se to iz odredaba članka 11. Pravilnika ne može pročitati, naprotiv izvlači se zaključak da je to sastavni dio trgovačke knjige.

U članku 11. se navodi da "trgovačku knjigu čini obračunski list poreza na promet - obrazac OLPP":

Pitanje: **Koju trgovačku knjigu?** (na malo, veliko, usluga i dr.).

Pored navedene dvojbe u članku 12., koji regulira način evidentiranja podataka u OLPP, navedena su **obrazloženja za 15 kolona.**

Propisani obrazac Obračunskog lista poreza na promet ima **samo 10 kolona(?)**.

Pitanje: **Kako nadoknaditi manjak kolona u odnosu na obrazloženje?**

4. Trgovačka knjiga na veliko i malo - obrazac TKV-M

Jedna potpuno nova i do sada nepoznata evidencija, moglo bi se reći "domaći proizvod".

Obveza vođenja ove knjige propisana je za prodajna mjesta gdje se obavlja istovremeno promet na veliko i malo, a to je sukladno Zakonu o trgovini rezervirano isključivo za **skladišta, odnosno stovarišta.**

Opasku koju smo uputili na kolonu 4. trgovačke knjige na veliko ovdje možemo nadopuniti novom nepoznicom koja se zove:

- **Kako u istoj koloni voditi dvije vrste različitih podataka i na koncu ih zbrojiti?**

5. Trgovačka knjiga za trgovinske usluge - obrazac TKU

Trgovinske usluge su djelatnosti koje imaju za cilj potaći razmjenu robe od proizvođača do krajnjeg potrošača, a osobe koje se bave pružanjem trgovinskih usluga su dužne da ustroje evidenciju o pruženim uslugama, odnosno da vode trgovačke knjige za obavljene trgovinske usluge. Navedena obveza vođenja evidencija o pruženim trgovinskim uslugama se odnosi na **sve vrste usluga** kako su definirane odredbama čl. 22. Zakona o trgovini.

Propisani obrazac TKU ne ostavlja neke dvojbe kada je riječ o osiguranju traženih podataka, što znači da vođenje trgovačke knjige za trgovinske usluge ne bi trebalo biti problem, međutim, **knjiga robe primljene u komisijonu prodaju (obrazac KKP)** otvara neka pitanja.

- **Zbog čega su usluge komisijone prodaje u posebnom režimu u odnosu na sve druge usluge, s obzirom na to da se za njih vodi posebna evidencija?**

- **Zbog čega nisu dane upute za popunjavanje knjige robe primljene u komisijonu prodaju?**

III - Razdoblje primjene

U prijelaznim i završnim odredbama Pravilnika (čl. 25.) je navedeno:

"Trgovci koji na dan stupanja na snagu ovog pravilnika obavljaju trgovačku djelatnost dužni su uvjete za vođenje trgovačke knjige prema odredbama ovog Pravilnika uskladiti u roku od 6 (šest) mjeseci od dana stupanja na snagu istog".

Pravilnik je stupio na snagu 5. svibnja, što znači da je **krajnji rok** za usklađivanje evidencija, sukladno Pravilniku, **5. studenoga 2005. godine.**

Dugo razdoblje usklađivanja može zavarati, odnosno stvoriti predodžbu da ima dovoljno vremena. Međutim, ako se pođe od činjenice da „usklađivanje” ne znači da se evidencije vode tek od dana kada ste odlučili uskladiti evidencije, nego da usklađivanje podrazumijeva ustroj evidencija od 1. siječnja 2005. godine, onda se ovoj obvezi treba posvetiti što prije.

Rezime

Osvrt na pitanja proizišla iz Pravilnika samo je potvrda mišljenja struke, koje je potvrđeno na održanim seminarima.

Može li i treba li se primjenjivati ovakav Pravilnik?

Ako uzmemo u obzir navedeno, odgovor je ne.

Ako dodamo činjenicu da PDV-e stupa na snagu 1. siječnja 2006. godine i da su propisane evidencije (s izuzetkom maloprodaje) potpuno nepotrebne i neprovedive, onda bi odgovor bio NE.

Kao doprinos odgovoru na otvoreno pitanje ističemo preporuke struke mjerodavnima:

1. **da se razmotri mogućnost vođenja trgovačke knjige na malo na računalima uz obvezu da se ta evidencija osigura na samom prodajnom mjestu;**

2. **da se propisani obrasci preinače, usklade sa ostalim propisima i da se izbjegne dupliranje podataka koji su već osigurani u poreznim i računovodstvenim evidencijama;**

3. **da modificirani (novi) pravilnik stupi na snagu od 1. siječnja 2006. godine.**

Na pitanje s početka teksta (odgovornosti države) neka odgovore mjerodavni.

Objavljeno u časopisu

"Finansijski propisi i praksa, broj 6/05"

Zakoni i propisi

Utvrđen Prijedlog zakona o Razvojnoj banci FBiH

Nakon što je, u formi Nacrta, Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH prošao proceduru u oba doma Federalnog parlamenta, Vlada FBiH je utvrdila i Prijedlog ovog akta kojim se utemeljuje Razvojna banka FBiH, utvrđuje njezin kapital, te definiraju djelatnost i ciljevi poslovanja, rukovodna tijela, akta, raspored dobiti, pokriće gubitaka i druga pitanja.

Sjedište Banke je u Sarajevu, glavna filijala u Mostaru, a filijale u Tuzli, Bihaću, Zenici i Livnu. Njezin kapital, koji može iznositi do 500 miliona konvertibilnih maraka, u stopostotnom je vlasništvu FBiH.

Među djelatnostima Banke je odobravanje kredita za projekte koji doprinose razvitku FBiH, za infrastrukturne objekte, za izgradnju stanova i obiteljskih kuća i za izvozne poslove.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata

Vlada FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata, te pomjerila rok za početak primjene ovog akta.

Kako bi bio provodiv Zakon čiji je cilj jednoobraznost upisa u sudski registar na teritoriji cijele BiH, nužna je izrada softverskog projekta i stvaranje drugih tehničkih preduvjeta. Stoga se novopredloženim rješenjem ostavlja mogućnost okončanja tog posla prije početka primjene Zakona.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju

Vlada FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju i uputila ga u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku.

Izmjene i dopune se odnose na omogućavanje slobodnog prebijanja potraživanja i dugovanja uz obavezu preduzeća da o tome izvijesti Federalno ministarstvo finansija. Za nedostavljanje takvog izvještaja predviđene su kazne od 5.000 do 25.000 KM.

Izmjene i dopune predstavljaju prelazno rješenje, do donošenja okvirnog zakona iz ove

oblasti na nivou BiH, nakon čega će entiteti morati usuglasiti svoje zakone sa ovim aktom.

Nacrt zakona o zaštiti na radu

Vlada FBiH je utvrdila Nacrt zakona o zaštiti na radu i uputila ga u redovnu parlamentarnu proceduru.

Predložena rješenja su usklađena sa Evropskom socijalnom poveljom i Konvencijom Međunarodne organizacije rada o ovim pitanjima, posebno u dijelu koji se odnosi na prava i obaveze poslodavaca i vijeća uposlenika u oblasti zaštite na radu.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji preduzeća

Vlada FBiH je utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji preduzeća prema kojem Vlada FBiH, u cilju privatizacije i prodaje preduzeća, te prodaje kapitala, može sporazumno riješiti nastali spor oko procenata vlasničke strukture kapitala, uz prethodnu suglasnost Parlamenta FBiH.

Nacrt zakona o finansijsko-informatičkoj agenciji

Vlada FBiH je utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Nacrt zakona o finansijsko-informatičkoj agenciji, kojim se osniva specijalizovana finansijska organizacija Federacije BiH (Agencija FIA), umjesto dosadašnje dvije (Agencija za finansijske, informatičke i posredničke usluge d.d. Sarajevo i Agencija za pružanje finansijskih, informatičkih i posredničkih usluga d.d. Mostar).

Prema Nacrtu zakona agencija bi za potrebe organa uprave i vlasti obavljala poslove prijema, obrade, kontrole i publikacije finansijskih izvještaja pravnih i fizičkih lica registriranih za obavljanje djelatnosti, prikupljala podatke o neizmirenim obavezama evidentiranim na računima poslovnih subjekata u bankama, kao i o bonitetu i solventnosti privrednih subjekata.

Agencija preuzima svu imovinu, prava, obaveze, zaposlenike i upisane dionice iz agencija FIP i AFIP s danom stupanja na snagu ovog zakona.

M. IDRIZOVIĆ

Izvod iz “Studije analize troškova i dobiti različitih opcija okolinskog upravljanja u elektroenergetskom sektoru”

Potencijalne opcije politike okolinskog upravljanja u elektroenergetskom sektoru

U okviru aktivnosti Projekta CARDS 2002 - Podrška izgradnji kapaciteta u upravljanju okolišem u BiH, urađena je “Studija analize troškova i dobiti različitih opcija okolinskog upravljanja u elektroenergetskom sektoru”, koja je razmatrana na sastanku Sekcije “Strategija razvoja okolinske politike” - Udruženja za razvoj okolinskog upravljanja P/GKFBiH, u tekstu koji slijedi predstavljen je izvod iz pomenute studije, s ciljem boljeg informisanja zainteresiranih članica

Kroz dosadašnju međunarodno priznatu praksu, definisale su se četiri različite “opšte” politike okolinskog upravljanja. Iako različite, ove opcije su međusobno kompatibilne i savremena praksa, naročito zemalja u razvoju, se zasniva na definisanju i efikasnoj primjeni optimalne mješavine različitih opcija i instrumenata okolinskog upravljanja.

U nastavku je kratak pregled svake od ove četiri politike okolinskog upravljanja uz pokušaj opisa konteksta u kojem su nastale i koje nove kvalitete okolinskog upravljanja su donijele. Ocijenjeno je da je ovo važno za pravilno procjenjivanje mogućnosti primjene pojedinih opcija u BiH.

Tradicionalni pristup komande i kontrole koji se zasnivaju na odobrenim tehničkim rješenjima (Integrirana prevencija i kontrola zagađenja / IPPC)

Propisi koji se zasnivaju na principu komande i kontrole, te na odobrenim tehničkim rješenjima, generalno, u obliku specifičnih tehnologija, projekata ili standarda, imaju dugu istoriju kada se radi o politici okolinskog upravljanja. Ovaj pristup je dominantan i obavezujući u zemljama EU i nastao je kao rezultat evolucije “pristupa sa kraja cijevi” koji je dominantno bio fokusiran na razvoj tehnologija za smanjenje emisije polutanata njihovim uklanjanjem (neutralizacijom) na mjestu njihovog ispuštanja (na kraju proizvodnog procesa). Sa razvojem tehnologije i sve većim potrebama industrije ovakva tehnička rješenja su postajala sve skuplja i troškovno neefikasna, a nisu uzimala u obzir efikasno korištenje prirodnih resursa i drugih sirovina što je dodatno povećavalo ekonomske troškove operatera, a imalo minimalan uticaj na smanjenje ukupnog opterećenja na okolinu. Kao odgovor na ovakvu situaciju razvijen je integralni pristup rješavanju okolinske problematike koji se više nije ograničavao samo na kontrolu emisija nego je u obzir uzimao

integralni tehnološki proces i ukupno opterećenje na okolinu. Ovim pristupom operaterima (zagađivačima) je pružena šansa da kroz primjenu “Najboljih raspoloživih tehnologija” (BAT - skup preporučenih tehnologija) ostvare tražene okolinske rezultate kroz integralno sagledavanje tehnološkog procesa: kroz upotrebu sirovina koje su okolinski prihvatljivije, kroz povećanje efikasnosti proizvodnje i ukupnu minimizaciju otpada (U europskoj praksi pod otpadom se smatra svako neracionalno korištenje prirodnih i ostalih resursa uključujući energiju, vodu, sirovine i ostalo. Kod nas u BiH ovaj pristup je poznat pod nazivom “Čistija proizvodnja”). Krajnji rezultat ovakvog pristupa je bilo povećanje troškovne efikasnosti operatera (veća konkurentnost i manji troškovi proizvodnje) u odnosu na puko uklanjanje polutanata i smanjenje emisija. Ovaj integralni pristup poslao je i jasnu poruku projektantima i proizvođačima tehnološke opreme u kojem smjeru se treba razvijati tehnologija i tehnička rješenja. Takođe, više nego jasna poruka je poslana i proizvođačima/snabdjevačima sirovina (u slučaju elektroenergetskog sektora to su na prvom mjestu rudnici ugljeva) da kvalitet ulazne sirovine postaje jedan od ključnih faktora za opstanak u tržišnoj utakmici. Prednost razvijenih zemalja pri implementaciji ovog pristupa komande i kontrole je, prije svega, bila izgrađena struktura sposobna da razvije i sprovede ovako komplikovan sistem, tehnološka superiornost i finansijska sposobnost.

Pristupi komande i kontrole koji se zasnivaju na ostvarenim rezultatima

Standardi koji se zasnivaju na ostvarenim rezultatima određuju maksimalni dozvoljeni nivo emisija izvora, zatim dozvoljavaju izvoru (operateru) da samovoljno izabere način pomoću kojeg će ostvariti svoj cilj (npr. način koji iziskuje najmanje troškove, koji je istovremeno najfleksibilniji). Ovaj pristup ima prednost što dozvoljava operateru da efikasno definiše zahtjeve za kontrolu zagađenja koji bi bili u skladu sa određenim okolnostima. Često standardi koji se zasnivaju na ostvarenim rezultatima omogućavaju postizanja istih ciljeva uz manje troškove, nego primjena pristupa komande i kontrole koji se zasnivaju na odobrenim tehničkim rješenjima.

Tržišno usmjereni pristupi - Ekonomski instrumenti

Spektar raznovrsnih instrumenata okolinskog upravljanja je obuhvaćen općom klasifikacijom

tržišno-usmjerenih pristupa, ekonomskih instrumenata. Krajnji cilj primjene ekonomskih instrumenata jeste promjena ponašanja i djelovanja zagađivača, njihovo poticanje na iznalaženje i primjenu novih načina, tehnologija i ostalih rješenja koja će na najefikasniji način i uz najmanje troškove rješavati okolinske probleme. Savremeni pristup postizanja održivog razvoja podrazumijeva upotrebu ekonomskih instrumenata. Inovacije nastale kao rezultat djelovanja ekonomskih instrumenata, takođe, mogu djelovati kao pokretačka snaga povećanja ekonomske efikasnosti i smanjenja troškova povećanjem produktivnosti. Krajnji rezultat jesu smanjenje štetnog uticaja na okolinu i povećanje konkurentnosti proizvođača/zagađivača na tržištu. Ova mogućnost za istodobno povećanje profita i poboljšanje performansi u zaštiti okoliša se naziva "duplom dividendom". Osnovna prednost ekonomskih instrumenata jeste u relativno lakoj implementaciji i ekonomskoj efikasnosti. Ovi instrumenti obuhvataju, na primjer: poreze ili naknade na emisije; poreze ili naknade na proizvode, subvencije; sistem tržišnih dozvola, sisteme depozita i refundiranja, zahtjeve za finansijsko osiguranje i slično. Navešćemo osnovne ekonomske instrumente primjenjive u elektroenergetskom sektoru.

Porezi na emisije

Porezi za emisije obezbjeđuju preduzeću zagađivaču ili pojedincu tri osnovna ekonomska izbora:

- * da nastavi sa zagađivanjem, ali uz plaćanje pretpostavljene takse,
- * da smanji emisije smanjenjem proizvodnje,
- * da investira u opremu koja obezbjeđuje tehnološko rješenje emisija.

Ukoliko se na tržišnim osnovama želi postići efikasno djelovanje poreza na emisije i ostvarivanje principa "zagađuješ-plaćaš", visina poreza na emisije mora biti dostatno visoka da reflektuje stvarne marginalne društvene troškove zagađivanja u mjeri dovoljnoj da stvori tržišni poticaj za ulaganja u zaštitu okoline.

Na taj način će se privatni zagađivači podstaći na smanjenje proizvodnje ili na ulaganje u tehnologiju koja vodi računa o zaštiti okoliša. Ukoliko zagađivač pokazuje relativnu neefikasnost u poslovanju u odnosu na konkurenciju, te je stoga u nemogućnosti da snosi troškove na emisije, potrebno mu je omogućiti da prekine sa radom.

Porez na proizvode

Porezi se mogu nametati i na poluproizvode ili finalne proizvode čije korištenje ili odlaganje zagađuju okoliš. Ova vrsta naknada je slična naknadi za emisije, s tim što je usmjerena na potrošače proizvoda, a ne na proizvođače. Predviđanje stvarne uspješnosti nametanja poreza na pojedine proizvode je komplikovan proces i zahtijeva analizu relevantne elastičnosti potražnje za ovim proizvodima, koja, između ostalog, ovisi o raspoloživosti zamjenskih proizvoda, relativno prikladnijih u smislu zaštite okoliša, koji se ne bi

oporezivali. Ponekad se internalizacija troškova ne može izvesti samo na nivou "zagađivača/proizvođača", često je potrebno da država subvencionira i pomaže mjere zaštite okoline samih proizvođača. U takvom slučaju okolinski troškovi se pokrivaju porezom i taksom koje plaćaju svi poreski obveznici, svi potrošači dobara i usluga. Na prvi pogled, izgleda da ovaj princip nije fer prema pojedincima koji su, u suštini, žrtve i trpe sve negativne posljedice zagađivanja okoline, ali navedeni princip u prvi plan stavlja i potencira i odgovornost svakog pojedinca, odnosno potrošača dobara i usluga. Mnoga dobra su neophodna za odvijanje osnovnih životnih i ekonomskih aktivnosti i njihova proizvodnja nije samo rezultat želje proizvođača da ostvari određeni profit nego potrebe društva/kolektiva da omogući svoje funkcionisanje i razvoj. Na primjer, električna energija predstavlja osnovnu potrebu, neophodnu za normalno odvijanje života koja nema mogućnosti zamjene i stoga svi oni koji koriste istu energiju moraju snositi troškove unapređenja okolinskih performansi proizvođača.

Subvencije za smanjenje zagađenja

Subvencije koje bi se davale zagađivačima za smanjenje zagađenja imaju isti opći efekat na ponašanje, kao i naknade za emisije i porezi na proizvode. Izvori zagađenja mogu smanjiti zagađenje do one mjere kada se izjednačavaju troškovi preduzeća za kontrolu zagađenja i subvencije. Davanje subvencija za smanjenje zagađenja umjesto nametanja naknada za zagađenje prebacuje troškove na državu (čime se troškovi prenose na cijelo društvo). Kao posljedica toga, postoji mogućnost da će većina izvora zagađenja nastaviti sa radom, dok to ne bi bio slučaj prilikom uvođenja sistema naknada za emisije. Stoga možemo zaključiti da subvencije za smanjenje zagađenja i naknade za zagađenje nemaju isti utjecaj na kontrolu zagađenja.

Međuvladina raspodjela troškova

Osim uvođenja pomenutih instrumenata, država može poduzeti aktivnosti na snižavanju privatnih troškova za određene akcije - subvencionisanja ulaganja u opremu za kontrolu i smanjenje zagađenja. Ove subvencije mogu biti u obliku sniženih kamatnih stopa, ubrzane amortizacije, direktnih kapitalnih grantova, pomoć davanja zajmova ili garancija za investiranje. Ovakvi mehanizmi mogu podstaći investiranje u opremu za smanjenje i kontrolu zagađenja. Udio države u raspodjeli troškova subvencioniranja smanjuje privatne troškove koji se odnose na ulaganja. Međutim, može doći do povećanja društvenih troškova ukoliko programi raspodjele troškova vode ka pogrešnoj raspodjeli resursa.

Neregulatorni pristupi

Osim regulatornih pristupa, nadležne vlasti mogu poduzeti brojne neregulatorne inicijative

koje se u najvećoj mjeri baziraju na dobrovoljnim pristupima za postizanje poboljšanja u kontroli emisija. Aktivnosti se poduzimaju na postizanju zajedničkog razumijevanja o dobitima i troškovima strategija usmjerenih na smanjenje aktivnosti štetnih po okoliš. Iako ovaj pristup ne može stajati samostalno, on je važan za stvaranje kulture koja vodi računa o okolišu.

Sljedeća tabela daje određene kriterije na osnovu kojih se može procijeniti efikasnost i primjenjivost pojedinih instrumenata.

getskom sektoru BiH i da može garantirati efikasno postizanje ciljeva. S obzirom na postojeće uslove, veća je vjerovatnoća da će se pokazati efikasnijim kombiniranje pojedinih instrumenata koji su primjenjivi i prihvatljivi u ovom trenutku. Međutim, i u tom slučaju preostaje veliki posao na definisanju i dizajniranju efikasne politike i pripadajući joj okolinskih instrumenata. Vidljivo je da svi instrumenti traže postojanje tržišnog okruženja, finansijsku održivost i samostalnost operatera, deregulaciju cijena i uslova poslovanja, kapacitete

Kriterij/ Objašnjenje kriterija	Pristupi komande i kontrole usmjereni na okolinske performanse	Tržišno usmjereni pristupi - Ekonomski instrumenti
Okolinska učinkovitost: Instrument bi trebalo da ostvari okolinski cilj u određenom vremenskom rasponu?	Nije određen vremenski raspon za postizanje okolinskih ciljeva; stepen nepouzdanosti je visok usljed nepovoljnog finansijskog stanja energetskog sektora. Neizvjesno je kada će proizvođači energije postići finansijsku održivost i biti u stanju da barem djelomično otpočnu značajniji investicioni ciklus, te da pokriju dodatne operativne troškove i troškove održavanja koji se odnose na uvođenje nove tehnologije za zaštitu okoliša.	Okolinska učinkovitost se može smatrati veoma neizvjesnom. Nepostojanje energetskog tržišta, cijene pod kontrolom države, te neelastičnost cijena el. energije onemogućavaju učinkovitost ekonomskih instrumenata i smanjuju njihove potencijale za mijenjanje ponašanja proizvođača. Međutim, neki ekonomski instrumenti koji nisu striktno tržišno usmjereni, uglavnom, porezi na proizvode (u ovom slučaju el. energiju), mogu postati efikasni instrumenti kroz kreiranje fondova kroz koje bi se subvencionirala ulaganja u elektroenergetski sektor.
Ekonomska procjena i troškovna efikasnost: Trebalo bi da instrument postigne okolinski cilj uz minimalne troškove za društvo	U ovom trenutku nije moguće napraviti procjenu troškovne efikasnosti potencijalnih opcija zasnovanih na opcijama komande i kontrole.	U ovom trenutku nije moguće napraviti procjenu troškovne efikasnosti ekonomskih instrumenata.
Dinamična efikasnost: Instrument treba obezbijediti podsticaje za razvoj i usvajanje novih čistijih i ekonomično efikasnijih tehnologija.	Može se smatrati da je dinamična efikasnost mala, tek deregulacija energetskog tržišta, uvođenje tržišnih instrumenata i povećanje konkurencije može dovesti do povećanja dinamične efikasnosti.	Dinamična efikasnost može biti veoma ograničena i mala s obzirom na nepostojanje tržišta.
Udio (raspodjela troškova i dobiti) Ko gubi a ko dobija?	Tržište električne energije je krajnje neelastično, a svi troškovi se trenutno prebacuju direktno na potrošače. Tek će deregulacija energetskog tržišta stvoriti željenu konkurenciju koje će potom povećati elastičnost cijena el. energije.	Ekonomski instrumenti mogu osigurati fer raspodjelu i troškova i dobiti samo u tržišnom sistemu koji će garantovati reinvestiranje na principima ekonomske efikasnosti i finansijske održivosti.
Prihvatljivost Da li je instrument razumljiv široj javnosti, prihvatljiv privrednim subjektima i da li je politički prihvatljiv	Može se pretpostaviti da će strategija za implementaciju izrađena na odgovarajući način, koja bi uzela u obzir sva druga relevantna pitanja ekonomskog razvoja i restrukturiranja energetskog sektora, moći učiniti ovu opciju prihvatljivom za širu javnost i industriju.	

Čini se malo vjerovatnim da je ijedna od definisanih opcija politike okolinskog upravljanja primjenjiva u elektroener-

upravnih i inspeksijskih organa da sprovede usvojenu politiku itd. Izražena je neizvjesnost koja se javlja kao posljedica

nepostojanja validne i prihvaćene energetske strategije BiH. U tom smislu ovaj kratki izvod iz "Studije analize troškova i dobiti različitih opcija okolinskog upravljanja u elektroenergetskom sektoru" treba shvatiti kao poziv na otvaranje diskusije i dijaloga između svih zainteresiranih činilaca u cilju postizanja konsenzusa o najefikasnijem načinu rješavanja

okolinskih problema u elektroenergetskom sektoru. Za potrebne kontakte, stoje vam na raspolaganju autori Studije: prof. dr Aleksandar Knežević, ceteor@pksa.com.ba i Alen Robović, arobovic@epn.ba

*Alen ROBOVIĆ
N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ*

"Sajam šljive"

Dodijeljene medalje Gradačaćkog sajma

Na ovogodišnjem Sajmu poljoprivrede i prehrambene industrije "Sajam šljive", koji je održan od 31. avgusta do 4. septembra ove godine u Gradačcu, učestvovao je rekordan broj izlagača, oko 180 firmi iz BiH i inostranstva

Izagači su imali na raspolaganju 5.000 m² zatvorenog i 8.000 m² otvorenog izložbenog prostora. Najstarija sajamska manifestacija u BiH je po 32. put okupila izlagače, stručnjake i poduzetnike iz oblasti poljoprivrede i prehrambene industrije.

Najuspješnijim izlagačima dodijeljene su 23 zlatne, 16 srebrnih i šest bronzanih medalja za kvalitet proizvoda, te šest posebnih priznanja za sadržajan kolektivni nastup na sajmu.

Za ovogodišnji "Sajam šljive" Poljoprivrednom fakultetu Sarajevo prijavljeno je 90 prehrambenih proizvoda koji su se natjecali za prestižne medalje za kvalitet Gradačaćkog sajma.

Ocjenu kvaliteta proizvoda vršio je Institut za poljoprivredu i prehrambenu tehnologiju Sarajevo, saopćila je Pres služba Sajma.

Medalje i priznanja dobitnicima su uručili Marinko Božić, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u Vladi Federacije BiH, Ševal Suljkanović, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u Vladi Tuzlanskog kantona, Husein Topčagić, generalni direktor Gradačaćkog sajma, i Mehmedalija Mahmutović, izvršni direktor Sajma.

Zlatne medalje dobili su, između ostalog, Sarajevska mljekara, ZIM Zenica, Mljekara Vranica milk Gornji Vakuf/Uskoplje, Agrokomerc Velika Kladuša, Niagara Zenica, Erby Gračanica, PMG-VIP Gradačac, Vegafruit Doboj/Istok, Kuluglija Kladanj.

Dobitnici srebrnih medalja su, između ostalog, Menprom Tuzla, Sarajevska mljekara, Mljekara Agrocentar Gornji Vakuf/Uskoplje, ZIM Zenica, Agrokomerc Velika Kladuša, Vočar Gornji Rahić, Brčko, Vegafruit Doboj-Istok, Sarajevska pivara.

Posebna priznanja za sadržajan kolektivni nastup dobili su Vlada Posavskog kantona, Regionalna privredna komora Valjevo, Zadružni savez BiH, DEZA GTZ Gradačac, Turistička zajednica FBiH i Udruženje tradicionalni zanatski esnafi, Bašćaršija Sarajevo.

Bronzane medalje dobili su Agreks-Donji Čabar, Banjaluka, Danim Brčko, Remelin Gradačac, Bosnaprodukt Gradačac, Bosnaprodukt Gradačac i Mljekara Inmer Gradačac. /ONASA/

Rang-liste

Najveći prihodi Elektroprivrede BiH, a najveći izvoznik je Aluminij

Javno poduzeće Elektroprivreda BiH preduzeće je sa najvećim ostvarenim prihodom u BiH u prošloj godini od 645,2 miliona KM, a na drugom mjestu je BH Telecom sa prihodima od 569 miliona KM, pokazala je najnovija rang-lista sto najvećih kompanija u BiH sarajevskih Poslovnih novina. Elektroprivreda BiH je izvozom ostvarila 131 milion KM, a BH Telecom 100,6 miliona KM. Dobit BH Telecoma u prošloj godini iznosila je 164,7 miliona KM, dok je Elektroprivreda imala manjak od 55 miliona KM. Na trećem mjestu je Elektroprivreda RS a.d. s prihodima od 456 miliona KM, te izvozom vrijednim 111,6 miliona KM. Ovo poduzeće je u prošloj godini ostvarilo dobit od 3,2 miliona KM.

Četvrti je mostarski Aluminij sa 372,6 miliona KM ukupnih prihoda i najvećim izvozom u BiH od 332,9 miliona KM, dok mu je dobit iznosila tek 1,5 miliona KM.

Peti na listi je Telekom Srpske sa 337,1 milion KM prihoda i ostvarenom dobiti od 89,9 miliona KM. Šesti je Energoinvest sa 271,2 miliona KM i izvozom od 101,2 miliona KM i dobiti od 4,7 miliona KM, a sedma Elektroprivreda HZHB sa prihodima od 269,1 milion KM, izvozom od 13,7 miliona KM i dobiti od 4,2 miliona KM). Na osmom mjestu rang-liste Poslovnih novina je Volkswagen koji je ostvario prihode od 220 miliona KM i izvoz od 175 miliona KM, deveta je HOLDINA sa prihodima od 186,3 miliona KM i dobiti od četiri miliona KM, a deseti je ASA AUTO sa prihodima od 132,1 milion KM i izvozom od 1,6 miliona KM.

Na listi najuspješnijih izvoznika je Aluminij (332,9 miliona KM), slijede Volkswagen (175 miliona KM), JP Elektroprivreda BiH (131 milion KM), Elektroprivreda RS (111 milion KM), te Prevent (103 miliona KM).

Na Sarajevskoj berzi

VGT Broker najbolje rangirana brokerska kuća

Najveći promet od svih 15 brokerskih kuća na Sarajevskoj berzi, u julu, ostvario je VGT Broker iz Visokog u iznosu od 7,36 miliona KM, dok je na drugom mjestu Raiffaisen Brokers Sarajevo sa 4,44 miliona KM. Trećeplasirana brokerska kuća je Hypo-Alpe-Adria vrijednosnice iz Mostara sa 3,47 miliona KM prometa, a četvrta je NBC iz Sarajeva sa 2,77 miliona KM. Najviše transakcija obavili su Raiffeisen Brokers Sarajevo (1.992), VGT Broker Visoko (1.829) i Eurohaus Sarajevo (1.548). Najveći promet među PIF-ovima ostvarili su fondovi Prevent invest (2,09 miliona KM), Big d.d. Sarajevo (1,52 miliona KM) i Crobih fond d.d. Mostar (1,46 miliona KM). Na slobodno tržište SASE u julu je uvršteno i 12 novih emitenata.

Kemal Kozarić, guverner Centralne banke BiH

Devizne rezerve dostigle rekord

Guverner Centralne banke BiH Kemal Kozarić zadovoljan je poslovnim rezultatima u prvih šest mjeseci ove godine, ističući da devizne rezerve sa 31. julom iznose rekordnih 3.762.800.000 KM.

- Devizne rezerve permanentno rastu i, s obzirom na to da su trenutno najveće do sada u istoriji ove banke, to govori da će ovaj pozitivni trend biti nastavljen i do kraja godine - najavio je Kozarić.

On je naglasio da je transformacija ovlaštenja u CBBiH sa inostranih na domaće autoritete prošla bez problema, tako da banka i nakon odlaska prvog guvernera Pitera Nikola radi potpuno normalno, a prihodi su uvećani za 8,09 odsto više od planiranih, dok su troškovi umanjeni za 10,43 odsto, javlja Srna.

Investicije u 2004. godini 1,88 milijardi KM

Ukupne investicije na području FBiH u 2004. godini iznosile su 1,88 milijardi KM, a uložena stalna sredstva 1,77 milijardi KM.

Prema navodima Federalnog zavoda za statistiku, podaci o investicijama su prikupljeni na osnovu godišnjeg izvještaja o investicijama za sve pravne osobe, dok su za individualni sektor poljoprivrede podaci prikupljeni preko općinskih komisija. Podaci o investicijama obuhvatili su ukupne isplate za investicije u nova i polovna stalna sredstva po osnovnim oblicima finansiranja, kao i ostvarene investicije u nova stalna sredstva po tehničkoj strukturi.

U julu

Pokrivenost uvoza izvozom 35,9%

BiH je u julu ostvarila ukupni robni promet s inozemstvom od 1,2 milijarde KM, od čega se na izvoz odnosi 326,6 miliona KM ili 26,4%, a na uvoz 910,4 miliona KM ili 73,6%, prema podacima Agencije za statistiku BiH

Procent pokrivenosti uvoza izvozom u tom periodu bio je 35,9%. Od januara do jula izvoz je iznosio dvije milijarde KM, što je za 25,8% više u odnosu na isti period prethodne godine. U tom periodu, ostvaren je uvoz od 5,7 milijardi KM, što je za 12,8% više u odnosu na isti period prethodne godine. U okviru sektora "hrana i žive životinje" za sedam mjeseci najveće učešće u izvozu ostvareno je u izvozu povrća i voća u vrijednosti od 20,1 milion KM. U tom periodu, značajno učešće u izvozu ostvareno je u izvozu proizvoda u okviru grupe proizvoda "žitarice i proizvodi" u vrijednosti od 16,9 miliona KM. Najveće učešće u uvozu u okviru tog sektora ostvareno je u uvozu proizvoda iz grupe "žitarice i proizvodi" u vrijednosti od 144,5 miliona KM, dok je na drugom mjestu uvoz povrća i voća 125,7 miliona KM.

Značajan uvoz odnosio se na uvoz mesa i prerađevina od mesa u vrijednosti od 82,5 miliona KM. Gledajući ukupno na nivou sektora "hrana i žive životinje" od januara do jula, BiH je ostvarila pokrivenost uvoza izvozom od 11%, u okviru toga pokrivenost uvoza izvozom mesa i mesnih prerađevina bila je 9,3%, povrća i voća 16%, mliječnih proizvoda i jaja 14,8%, dok je u sektoru "pića i duhan" pokrivenost uvoza izvozom 6,4%. U julu se najviše izvozilo u Hrvatsku u vrijednosti od 68,9 miliona KM, što je 21,1% od ukupno ostvarenog izvoza. Značajan izvoz u istom periodu ostvaren je u Srbiju i Crnu Goru od 53,2 miliona KM ili 16,2%. Promatrano prema regionalnim grupacijama, u tom mjesecu najviše se izvozilo u EU u vrijednosti od 171,8 miliona KM, što je 52,6% od ukupno ostvarenog izvoza. U okviru zemalja EU, najviše se izvozilo u Italiju - 55,3 miliona KM ili 16,9% od ukupnog ostvarenog izvoza. U julu se najviše uvozilo iz Hrvatske - 147,8 miliona KM, tj. 16,2% od ukupno ostvarenog uvoza. Iz Srbije i Crne Gore uvezeno je 91,7 miliona KM, što čini 10%. Promatrano prema regionalnim grupacijama, u julu se najviše uvozilo iz EU - 459 miliona KM, što je 50,4% od ukupnog uvoza. U okviru zemalja EU, najviše se uvozilo iz Njemačke u vrijednosti od 123,8 miliona KM ili 13,6% od ukupnog ostvarenog uvoza.

Gledano od januara do jula ove godine, BiH je s Hrvatskom imala pokrivenost uvoza izvozom 41,7%, Srbijom i Crnom Gorom 54,3%, Italijom 54%, Slovenijom 50,7%, Francuskom 28,2%, Njemačkom 29,2%, a Austrijom 29,5%.

Industrijska proizvodnja

Industrijska proizvodnja u FBiH, u julu, u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine veća je za 6,7 posto, u odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca prošle godine veća je za 3,3 posto, dok je u odnosu na juni ove godine manja za 4,1 posto. U julu u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine industrijska proizvodnja u području prerađivačke industrije veća za 18,6 posto, u području rudarstva za 3,2 posto, a u području snabdijevanja električnom energijom, plinom i vodom manja je za 17 posto. U junu je, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, ostvaren promet u trgovini na malo u vrijednosti 295.336.000 KM, što predstavlja povećanje za 7,3 posto u odnosu na maj ove godine i povećanje za 46,8 posto u odnosu na isti mjesec prošle godine. Najveće učešće odnosi se na ostale djelatnosti 35 posto, trgovinu na malo u nespecializiranim prodavnicama 26,6 posto, ostalu trgovinu na malo gorivima i mazivima 16,2 posto, te trgovinu na malo u specializiranim prodavnicama 12,3 posto.

U FBiH blagi pad troškova života

Ukupni troškovi života u FBiH u julu ove godine u odnosu na prethodni mjesec bili su niži za 0,6 posto.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, troškovi života za robu bili su niži za 0,7 posto, za prehranu 2,0 posto, a za odjeću i obuću i pokućstvo 0,1 posto.

Troškovi života za usluge bili su viši za 0,1 posto, promet i poštanske usluge 1,2 posto, ogrijev i rasvjetu 0,2 posto, a za duhan i piće, te stan, higijenu i njegu zdravlja za 0,1 posto.

Troškovi života za obrazovanje i kulturu u julu se nisu mijenjali.

Ukupni troškovi života u julu 2005., ipak, su viši za 1,3 posto u odnosu na prosječne troškove iz 2004. U odnosu na isti mjesec prethodne godine za 3,5 posto. /FENA/